

DOI: 10.18427/iri-2017-0139

Hallgatók vállalkozói elképzelései és vállalkozói potenciál az Óbudai Egyetem hallgatói körében

Kárpáti-Daróczi Judit, Karlovitz János Tibor

Óbudai Egyetem

A magyar iskolarendszer hagyományos, porosz utas fejlődést követett, amire a szocializmus évtizedeinek erőltetett kollektivizmusát követő, a rendszerváltástól erősen individualista irányba fordult. Ez az irány összességében egy erőteljesen ismeretközpontú, egyoldalúan tanuláscentrikus, és a gyakorlati képzést hanyagoló oktatási rendszert eredményezett. Napjainkban felerősödik a duális, közvetlenül a gyakorlatból merítkező, szinte azonnal felhasználható, a munka világában hasznosítható képzési gyakorlat központi igénye, amihez a felsőoktatási intézményeknek alkalmazkodniuk kell. Újabban foglalkoztatás-politikai célkitűzésként jelenik meg, hogy a fiatalok iskoláik elvégzése után azonnal vállalkozóvá váljanak.

Kutatásunk az Óbudai Egyetem gazdasági képzésében résztvevő hallgatóinak vállalkozókról és vállalkozásról alkotott elképzeléseinek feltárására irányult.

Előzetesen azt feltételeztük, hogy az Óbudai Egyetem gazdasági képzéseire a hallgatók többsége vállalkozói környezetből érkezik. Másik feltételezésként azt a hipotézist fogalmaztuk meg, hogy a hallgatóink az érdeklődési körüknek megfelelő képzést választották. Azt is feltételeztük, hogy a hallgatók olyan típusú képzésen vannak, amivel kapcsolatban majd dolgozni szeretnének.

Arra is kíváncsiak voltunk, hogy a közoktatásból a hallgatók milyen elképzelésekkel érkeznek, vállalkozói képet hoznak, mit feltételeznek egy vállalkozó értékrendjéről. Előzetesen azt feltételeztük, hogy a vállalkozói kompetenciákról a hallgatók kevés ismerettel rendelkeznek.

A téma vizsgálatára primer kérdőíves kutatást folytattunk Az Óbudai Egyetem hallgatói körében. A kikérdezés 2017 április-májusában zajlott. A kérdőívet összesen 134 hallgatóval töltöttük ki, és a hibásan kitöltött, vagy hiányos kérdőívek (összesen 22 darab) kiszűrése után 112 értékelhető kérdőívet dolgoztunk fel.

Eredményként fogalmaztuk meg, hogy a megkérdezett hallgatók mindegyike szeretne munkába állni és többségük el tudja magát vállalkozóként képzelni. A megkérdezett hallgatók minden képességben viszonylag jónak tartották magukat, nincs nagy eltérés sem a módusz, sem az átlagértékek között. Az azonban megfigyelhető, hogy az empátia és az

elkötelezettség kompetenciáknál tartják magukat a legerősebbnek a megkérdezett hallgatók. Leggyengébbnek pedig a kockázat elviselésében és a vállalkozások szabályainak ismeretében tartják magukat a megkérdezettek. Ez utóbbinak valószínűleg az lehet a magyarázata, hogy a hallgatók többsége még a tanulmányai elején tart.

A megkérdezett hallgatók rendelkeznek azokkal az alapokkal, amelyek képessé tehetik őket a felelősségteljes munkára (akár a vállalkozóvá válásra is). A hallgatók nagy része az egyetem elvégzését követően alkalmazottként szeretne elhelyezkedni, és nem zárkózik el az elől, hogy a későbbiekben esetleg vállalkozóvá váljon.

Összességében megállapítható, hogy a képzésben résztvevő, megkérdezett hallgatók jó eséllyel indulhatnak a munkaerőpiacon. A képzés a vállalkozói kompetenciák erősítését tovább mélyíti. A hallgatók az érdeklődésüknek megfelelő képzésben vesznek részt, és nem zárkóznak el az elől, hogy valaha vállalkozóvá váljanak. További kutatással szeretnék kimutatni, vizsgálni azt, hogy hogyan alakult a képzés elvégzése után a hallgatók vállalkozói motivációja és attitűdje.

Bevezető

Az Európai Unióban a lakosság folyamatos előregedése, az egyének életútjának mind fontosabbá válása, a munkanélküliség magas szintje hatására elengedhetetlenné vált, hogy a szakemberek a tudás mellett meghatározták a kompetencia, majd a kulcskompetencia fogalmát (Mihály, 2003). Napjainkra mind a gazdaságtudományokban, mind az iskolai oktatás területén fokozatosan a figyelem középpontjába került az emberi erőforrás fejlesztésének kompetencia-alapú megközelítése (Berényi, 2012). A kompetencia fogalmának értelmezése azonban sem a hazai, sem a nemzetközi pedagógiában nem egyértelmű, ráadásul az angol kifejezések (ability, capability, capacity, competence, disposition, potencial, skill) sem mindig fedik pontosan a magyar terminusokat (Vass, 2006; Bábosik, 2007; Trentinné, 2015).

Egy korábbi tanulmányban (Kárpátné Daróczi, 2017) részletesen kifejtésre került azon megállapítás, hogy a kompetenciával kapcsolatosan a leggyakrabban említett kulcsszavak a következők: a környezeti változásokhoz való alkalmazkodás, gyakorlati viselkedés, problémamegoldás, komplexitás, általános jelleg és kognitív folyamat (Binet, 1916; Wechsler, 1944; Humphreys, 1979; Sternberg-Salter, 1982; Gardner, 1993; Gottfredson, 1998; Feuerstein, 2002). Timmons J.(2003) kutatásai során a *vállalkozói attitűd* 6 jellemzőjét emelte ki, amelyek a következők:

1. *Elkötelezettség és eltökéltség.* Ez a tulajdonság az akadályokon való túljutásban segíti a vállalkozót. Magába foglalja az áldozathozatali hajlandóságot is, mely során a vállalkozó rengeteg időt és energiát tud befektetni a vállalkozásba. Az a személy, aki ezzel az attitűddel

rendelkezik, az a kudarcok és bukások után is képes felállni és tovább dolgozni a vállalkozása felfuttatásán.

2. *Rögeszmés ragaszkodás a sikerhez, lehetőséghez.* Ez az attitűd fejezi ki azt, hogy mennyire tud a vállalkozó azonosulni a vállalkozásával, mennyire tudja az életét ennek a tevékenységnek szentelni. Ezzel a jellemzővel rendelkező egyén folyamatosan arra törekszik, hogy megismerje a vevői igényeit, állandóan figyeli a versenytársait, tanulni szeretne tőlük, és beépíti a saját vállalkozásába is, amit tőlük tanult.
3. *A kockázat, kétértelműség, a bizonytalanság tolerálása.* Ez a tulajdonság mutatja meg a kockázat vállalásának a képességét. Ez nem jelenti azt, hogy a vállalkozónak szeretnie kell a bizonytalan helyzeteket, de mindenképpen jól kell tűrnie ellentmondásokat.
4. *Kreativitás, adaptációs készség.* Ez az attitűd mutatja az egyéni kreativitást és ötletgazdagságot. Fontos a folyamatos innováció, a szokatlan ötletek és a lehetőségek megragadásának képessége, a cselekvésközpontú megközelítés, az üzleti koncepció folyamatos megújításának vágya, valamint az önbizalom.
5. *Kiválóságra törekvés.* Ez a jellemző a saját normarendszer felállítását és az ehhez való hűséget foglalja magában. Az az egyén, aki ezzel az attitűddel rendelkezik, szem előtt tartja a minőséget és mindig új célokat tűz ki maga elé. Folyamatosan vizsgálja mind önmagát, mint a vállalkozását, tisztában van az erősségeivel és a gyengeségeivel.
6. *Vezetés.* Ez a jellemző a vállalkozónak a feladatok delegálására való hajlandóságát és csapatépítő képességét fejezi ki. Azt jelenti, hogy a vállalkozó bízik a munkatársaiban és a lehető legtöbbet szeretné kihozni belőlük.

Egy sikeres vállalkozás létrehozásához három alapvető készségre van szükség:

1. *Szakmai készségek:* szükséges az adott üzletág ismerete.
2. *Vezetési készségek:* a vállalkozás irányítása, melyhez kellene bizonyos vezetői ismeretek, képességek, illetve a pénzügy, a marketing, az értékesítés, a számvitel, stb. területekkel kapcsolatos szaktudás.
3. *Vállalkozási készségek:* személyes képességeket jelentenek, amelyekre a vállalkozónak feltétlenül szüksége van, ha önállóan, egyedül kíván megállni a lábán. Ezek felsorolásszerűen az alábbiak: önfegyelem, tervezés és célkitűzés, megfigyelés és visszacsatolás, döntéskészség, innováció, kockázatvállalás, jó emberi kapcsolatok, nagyfokú önbizalom, nagyfokú elkötelezettség, rugalmasság, ésszerű kockázatvállalási hajlam, bizonyos céltudatosság, jó üzleti érzék, kitartás, kudarc elviselésének képessége, lendület, energia, feddhetetlenség, megbízhatóság, kezdeményezőkézség stb. (Vö: Bogáth, 2012, Szimulált vállalkozások alapítása és működtetése, 2004)

Zachár (2009) a kezdeményezőkézséget és vállalkozói kompetenciát három alapelemből építi fel: ismeretek, készségek és attitűdök. Az Európai

Bizottság és Tanács 2006-ban kiadott ajánlása („az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges kulcskompetenciákról” címmel) tartalmazza azt az európai referenciakeretet, melyben megfogalmazásra kerülnek azok a kulcskompetenciák, amelyek minden ember számára szükségesek a tudásalapú társadalomban való személyes önmegvalósításhoz és foglalkoztathatósághoz (2006/962/EK: 13). A referenciakeret által meghatározott kulcskompetenciák a következők:

- Az anyanyelven folytatott kommunikáció.
- Az idegen nyelveken folytatott kommunikáció.
- Matematikai kompetencia és alapvető kompetenciák a természet- és műszaki tudományok terén.
- Digitális kompetencia magában foglalja az információs társadalomhoz kötődő technológiák magabiztos és kritikus használatát, és így az információs és kommunikációs technológiák (ICT) terén meglévő alapvető készségeket;
- A tanulás elsajátítása, tanulni tudás kompetencia.
- Szociális és állampolgári kompetenciák.
- Kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia.
- Kulturális tudatosság és kifejezőkézség kompetencia¹.

Kutatási témánk szempontjából a fentiek közül külön említést érdemel a *kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia*. Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a vállalkozói kompetencia nem kizárólag azok számára szükséges, akik vállalkozóként képzelik el a jövőjüket, hanem mindenki számára hasznos, alapvető kompetencia. Ez az állítás a vállalkozói kompetencia belső tartalmának vizsgálata alapján válik világossá. A vizsgált dokumentum szerint: „A kezdeményezőkézség és vállalkozói kompetencia az egyén azon képességére utal, hogy elképzeléseit meg tudja valósítani. Ide tartozik a kreativitás, az innováció és a kockázatvállalás, valamint annak képessége, hogy az egyén célkitűzései érdekében terveket készít és visz véghez.” (2006/962/EK: 17)

A kutatás módszertana

A kutatásunk célja az Óbudai Egyetem gazdasági képzésében résztvevő hallgatóinak vállalkozókról és vállalkozásról alkotott elképzeléseinek feltárása, valamint a hallgatók vállalkozási attitűdjének és az ezt alapozó motivációknak a megismerése volt.

A kutatáshoz megfogalmazott hipotéziseink a következők:

H1.: Az Óbudai Egyetem gazdasági képzéseire a hallgatók többsége vállalkozói környezetből érkezik.

¹ Az Európai Tanács a kulcskompetenciák kiegészítéseképpen öt, úgynevezett alapkészséget (általános készséget) határozott meg: információs és kommunikációs technológiák, technológiai kultúra, vállalkozás, idegen nyelvi kommunikáció és szociális kapcsolatok. (Mihalkovné, 2013)

H2.: A hallgatóink az érdeklődési körüknek megfelelő képzést választották és olyan típusú képzésben vesznek részt, amivel kapcsolatban majd dolgozni szeretnének.

H3.: A vállalkozói kompetenciák erősebbek, ha a szülőknek magasabb az iskolai végzettsége.

H4.: A vállalkozó szülők gyerekeinél erősebbek a vállalkozói kompetenciák, mint az alkalmazott szülők gyerekeinél.

A téma vizsgálatára primer kutatást folytattunk. Egyrészt kvantitatív kutatás keretében kérdőíves lekérdezést végeztünk, másrészt kvalitatív kutatás keretein belül biográfiai felmérést folytattunk. Mintavételi egységnek az Óbudai Egyetem gazdasági felsőoktatási képzéseiben résztvevő hallgatókat tekintettük. A kérdőívünk első változatát próbakérdezéssel teszteltük. A tesztelésbe összesen 14 hallgatót vontunk be: arra kértük őket, hogy értelmezzék a kérdéseinket, mondják meg, hogy melyik kérdés nem világos, illetve mivel egészítenék ki az általunk megadott válaszokat. A hallgatóktól kapott válaszok, módosítási javaslatok és kiegészítések, pontosítások alapján kutatás-módszertani szempontból értékeltük és módosítottuk a kérdőívet és az általános adatokat a kérdőív végére tettük.

A véglegesített kérdőívvel személyesen kerestük fel a hallgatókat és kértük meg őket a vizsgálatban való részvételre. A válaszadás önkéntes volt. A kérdőív 47 kérdésből és összességében 154 változóból állt. A kérdések túlnyomó többsége zárt típusú volt. Az első kérdések között szerepelt, hogy a hallgatónak van-e már vállalkozása vagy tervezi-e és mikor vállalkozás indítását, vagy teljesen elzárkózik ettől. Ez a kérdés alapján véve meghatározta a továbbiak kimenetelét. A második kérdéscsoport a vállalkozói léttel együttjáró értékeket részletezte. A harmadik részben a szülők vállalkozására kérdeztünk rá. Külön csoportot alkotott a hallgatók munkatapasztalata, illetve szakmai gyakorlata. Az ötödik kérdéscsoport néhány biográfiai jellemzőre vonatkozó kérdéseket tartalmazott (pl. szülők iskolai végzettsége, gazdasági aktivitása, a hallgató középiskolai tanulmányai stb.)

A lekérdezés 2017 április-májusában zajlott. A kérdőívet összesen 134 hallgatóval töltöttük ki, és a hibásan kitöltött, vagy hiányos kérdőívek (összesen 22 darab) kiszűrése után 112 értékelhető kérdőívet dolgoztunk fel. A rendelkezésünkre álló adatokat a szűrés után Excel program segítségével rögzítettük, majd SPSS 18 programmal elemeztük. A felmérés során ügyeltünk az anonimitás biztosítására. A kérdőívünkben szereplő Likert-skálás adatokat nem a hagyományos, szigorú értelemben vett ordinális szinten mérőnek tekintettük, hanem Sajtos-Mitev (2007:25) alapján intervallumskálaként értelmeztük, lehetővé téve ezzel a rangsorok felállításához az átlag és a szórás használatát². Az egyváltozós statisztikai módszerek közül móduszt, átlagot, szórást, a kétváltozós módszerek közül pedig varianciaanalízist (ANOVA) alkalmaztunk.

² Vö: Kiss P., 2011 és Várhalmi, 2012.

Kutatási eredmények

Válaszadóink 97%-a megfelelően töltötte ki a kérdőívünket. A rendelkezésünkre álló adatok nem tekinthetők reprezentatívnak. A mintába többségében (73,8%) 23 év alatti hallgatók kerültek be, az átlagos életkor 23,2 év volt. A nemek aránya: 55% férfi és 45% nő (A KSH adataiban ez az arány ebben az életkorban - 0-29 évesek körében - fordított, ott a férfitöbbség a jellemző). Gimnáziumból a megkérdezettek 72,1%-a érkezett. A mintában szereplő hallgatók szüleinek több mint kétharmada (az apák 60,6%-a, az anyák 80,9%-a) alkalmazottként dolgozik, ami szintén eltér a magyarországi lakosság foglalkoztatási jellemzőitől. A vállalkozó szülők aránya a mintánkban apák esetében 22,9%, az anyáknál mindössze 9,1%.

Eredményként fogalmaztuk meg, hogy a megkérdezett hallgatók mindegyike szeretne munkába állni („ebben a szakmában szeretne elhelyezkedni” állításnál: módusz: 5, átlag: 4,06), és többségük el tudja magát vállalkozóként képzelni (0. táblázat). A válaszadók csaknem tizede (9,9%-a) már most is vállalkozik, több, mint tizede rögtön a tanulmányai befejezése után szeretne vállalkozni, őket tekintettük a „Vállalkozó kedvűeknek”. A nagy többség (70,3%) munkahelyi tapasztalatszerzés után kíván vállalkozásba fogni (ők az „óvatosak”. Csupán a megkérdezettek 6,3 %-a nem szeretne vállalkozni, csak kényszerből lenne vállalkozó (ők tekinthetők „elzárkózók”-nak).

1. táblázat. A megkérdezett hallgatók megoszlása a saját vállalkozás indítási hajlandóságuk alapján

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid				
soha	3	2,7	2,7	2,7
már most is	11	9,8	9,9	12,6
tanulmányok után azonnal	12	10,7	10,8	23,4
mhelyi tapasztalatok után	78	69,6	70,3	93,7
csak kényszerhelyzetben	7	6,3	6,3	100,0
Total	111	99,1	100,0	
Missing				
System	1	,9		
Total	112	100,0		

Forrás: A primer kutatás alapján saját szerkesztés

Azt is vizsgáltuk, hogy egy-egy vállalkozói tulajdonság mennyire jellemző a hallgatókra saját bevallásuk szerint. A válaszokból leggyakrabban előforduló érték (módusz) alapján állítottunk fel egy sorrendet.

2. táblázat. A hallgatókra – saját bevallásuk alapján - jellemző vállalkozói tulajdonságok sorrendje a leggyakrabban előforduló érték (módusz) alapján

	N		Mode	Std. Deviation	Median	Std. Deviation	Variance
	Valid	Missing					
empátia	112	0	5	0,981	4	0,981	0,962
elkötelezettség	112	0	5	0,853	4	0,853	0,728
kreativitás	112	0	4	0,858	4	0,858	0,736
kezdeményezőkézség	112	0	4	0,903	4	0,903	0,815
kommunikációs készség	112	0	4	0,8	4	0,8	0,64
konfliktuskezelés	112	0	4	0,858	4	0,858	0,737
kritikus gondolkodás	112	0	4	1,003	4	1,003	1,006
együttműködési képesség	112	0	4	0,766	4	0,766	0,586
teljesítménymotiváció	112	0	4	0,794	4	0,794	0,63
önismeret	112	0	4	0,879	4	0,879	0,772
innovációs készség	111	1	4	0,909	4	0,909	0,827
akarat	112	0	4	0,925	4	0,925	0,855
gazdaság működésének ismerete	112	0	4	0,849	4	0,849	0,72
lehetőségek felismerése	111	1	4	0,749	4	0,749	0,561
fejlődési képesség	112	0	4	0,684	4	0,684	0,468
kiválóságra törekvés	112	0	4	0,857	4	0,857	0,734
vezetési, irányítási képesség	112	0	4	0,927	4	0,927	0,86
sikerorientáltság	112	0	4a	0,782	4	0,782	0,612
kockázat tolerálása	112	0	3	0,958	3	0,958	0,917
vállalkozások szabályainak ismerete	112	0	3	1,006	3	1,006	1,012

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

Forrás: A primer kutatás alapján saját szerkesztés

A vállalkozói kompetenciáknál többnyire magas értékekkel találkoztunk, amely azt bizonyította, hogy a megkérdezett hallgatók – saját bevallásuk szerint – rendelkeznek azokkal az alapokkal, amelyek képessé tehetik őket a felelősségteljes munkára (akár a vállalkozóvá válásra is):

Látható a táblázatból, hogy a megkérdezett hallgatók minden képességben viszonylag jónak tartották magukat, nincs nagy eltérés sem a módusz, sem az átlagértékek között. Az azonban megfigyelhető, hogy az empátia és az elkötelezettség kompetenciáknál tartják magukat a legerősebbnek a megkérdezettek. Leggyengébbnek pedig a kockázat elviselésében és a vállalkozások szabályainak ismeretében tartják magukat a minta alanyai. Ez utóbbinak valószínűleg az lehet a magyarázata, hogy a hallgatók többsége még a tanulmányai elején tart, ezért még nem volt lehetősége a számára szükséges ismeretek megszerzésére.

Azt is kívántuk vizsgálni, hogy a szakirodalomban bemutatott vállalkozói kompetenciák mennyire fontosak a hallgatók szerint egy sikeres vállalkozáshoz. A módusz alapján az alábbi sorrendet kaptuk (0. táblázat):

3. táblázat. A vállalkozói kompetenciák fontosságának sorrendje a megkérdezett hallgatók válaszainak módusza alapján

Vállalkozáshoz szükséges kompetenciák	N		Mode	Mean	Median	Std. Deviation	Variance	Skewness	Std. Error of Skewness	Kurtosis	Std. Error of Kurtosis	Min	Max
	Valid	Missing											
kapcsolati tőke	112	0	5	4,39	5,00	,904	,817	-1,536	,228	1,868	,453	1	5
teljesítménymotiváció	112	0	5	4,31	4,00	,723	,523	-,554	,228	-,912	,453	3	5
gazdasági ismeretek	111	1	5	3,98	4,00	,934	,872	-,373	,229	-,997	,455	2	5
szakmai előképzettség	112	0	5	3,77	4,00	1,147	1,315	-,699	,228	-,192	,453	1	5
együttműködés	112	0	4	4,14	4,00	,858	,736	-,891	,228	,304	,453	2	5
kockázatvállalás	112	0	4	4,09	4,00	,855	,731	-,790	,228	,574	,453	1	5
konfliktuskezelés	112	0	4	4,06	4,00	,873	,762	-,536	,228	-,580	,453	2	5
kezdeményező-készség	112	0	4	4,05	4,00	,847	,718	-,646	,228	-,134	,453	2	5
kreativitás	112	0	4	3,96	4,00	,934	,872	-,654	,228	,238	,453	1	5
kritikai gondolkodás	112	0	4	3,74	4,00	,918	,842	-,527	,228	,200	,453	1	5
gazdasági előképzettség	112	0	4	3,73	4,00	1,178	1,387	-,708	,228	-,374	,453	1	5
mások irányítása	112	0	4	3,56	4,00	,928	,861	-,324	,228	-,134	,453	1	5
empátia	112	0	3	3,34	3,00	1,053	1,109	-,060	,228	-,579	,453	1	5

Forrás: A primer kutatás alapján saját szerkesztés

A 0. táblázatból látható, hogy a megkérdezett hallgatók szerint a legfontosabb jellemző egy vállalkozás indításánál a kapcsolati tőke szerepe. Ezt követi a teljesítménymotiváció, majd a gazdasági és szakmai ismeretek. Ez utóbbiak összecsengenek az elméleti részben bemutatott sikeres vállalkozás létrehozásához szükséges készségekkel (vö.: Bogáth, 2012, Szimulált vállalkozások alapítása és működtetése, 2004). Az is megfigyelhető a táblázatból, hogy minden jellemzőt elég magas értékkel láttak el a hallgatók, ami azt jelzi számunkra, hogy ezek a jellemzők szerintük mind fontosak a vállalkozás indításához és működtetéséhez.

Megvizsgáltuk azt is, hogy hogyan függ a hallgatók vállalkozói hajlandósága a szülei gazdasági aktivitásától és legmagasabb iskolai végzettségétől. Ehhez mindkét esetben egyutas variancia-analízis modellt építettünk fel, amelyben a függő változót (a hallgatók vállalkozói hajlandóságát) egy-egy független változóval (a szülei gazdasági aktivitásával és legmagasabb iskolai végzettségével) magyaráztuk. (A 4. táblázat mutatja azt, hogy hogyan függ a hallgatók vállalkozói hajlandósága az apa legmagasabb iskolai végzettségétől.)

4. táblázat. A megkérdezett hallgatók vállalkozói hajlandóságának alakulása az apa legmagasabb iskolai végzettségének függvényében

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
kreativitás	Between Groups	3,280	1	3,280	4,540	,035
	Within Groups	76,572	106	,722		
	Total	79,852	107			
kockázat tolerálása	Between Groups	,577	1	,577	,662	,418
	Within Groups	92,423	106	,872		
	Total	93,000	107			
kezdeményszórási készség	Between Groups	1,702	1	1,702	2,158	,145
	Within Groups	83,595	106	,789		
	Total	85,296	107			
kommunikációs készség	Between Groups	,241	1	,241	,378	,540
	Within Groups	67,722	106	,639		
	Total	67,963	107			
konfliktuskezelés	Between Groups	,005	1	,005	,007	,936
	Within Groups	76,995	106	,726		
	Total	77,000	107			
kritikus gondolkodás	Between Groups	2,798	1	2,798	2,860	,094
	Within Groups	103,720	106	,978		
	Total	106,519	107			
empátia	Between Groups	,668	1	,668	,679	,412
	Within Groups	104,249	106	,983		
	Total	104,917	107			
együttműködési képesség	Between Groups	,050	1	,050	,083	,774
	Within Groups	63,469	106	,599		
	Total	63,519	107			
teljesítménymotiváció	Between Groups	,884	1	,884	1,398	,240
	Within Groups	66,996	106	,632		
	Total	67,880	107			
önismeret	Between Groups	,725	1	,725	,974	,326
	Within Groups	78,941	106	,745		
	Total	79,667	107			
innovációs készség	Between Groups	,028	1	,028	,034	,854
	Within Groups	88,712	106	,837		
	Total	88,741	107			
akarat	Between Groups	,488	1	,488	,553	,459
	Within Groups	93,475	106	,882		
	Total	93,963	107			
gazdaság működésének ismerete	Between Groups	1,517	1	1,517	2,191	,142
	Groups					

	Within Groups	73,400	106	,692		
	Total	74,917	107			
vállalkozások szabályainak ismerete	Between Groups	1,876	1	1,876	1,858	,176
	Within Groups	107,041	106	1,010		
	Total	108,917	107			
lehetőségek felismerése	Between Groups	2,735	1	2,735	5,092	,026
	Within Groups	56,923	106	,537		
	Total	59,657	107			
fejlődési képesség	Between Groups	,008	1	,008	,018	,894
	Within Groups	50,658	106	,478		
	Total	50,667	107			
kiválóságra törekvés	Between Groups	,655	1	,655	,929	,337
	Within Groups	74,780	106	,705		
	Total	75,435	107			
sikerorientáltság	Between Groups	,526	1	,526	,933	,336
	Within Groups	59,724	106	,563		
	Total	60,250	107			
elkötelezettség	Between Groups	,662	1	,662	,889	,348
	Within Groups	78,857	106	,744		
	Total	79,519	107			
vezetési, irányítási képesség	Between Groups	2,634	1	2,634	3,047	,084
	Within Groups	91,616	106	,864		
	Total	94,250	107			

Forrás: A primer kutatás alapján saját szerkesztés

Az eredmények alapján látható, hogy csupán a hallgatók kreativitása és a lehetőségek felismerése jellemzőknél található a hibahatáron belüli érték. A hallgatók vállalkozói hajlandósága és a vállalkozói tulajdonságok, a szülők gazdasági aktivitása és a hallgatók vállalkozói attitűdjei, valamint a szülők legmagasabb iskolai végzettsége és a gyermekük vállalkozói hajlandósága közötti összefüggés vizsgálatánál tehát sajnos a minta alacsony elemszáma nem tette lehetővé a korrelációk kimutatását, ezért a mélyebb elemzéshez további adatgyűjtésre van szükségünk. Az elemzések elvégzése után megvizsgáltuk, hogy mely hipotéziseink igazolódtak be.

Az 1. hipotézisünk, mely szerint az Óbudai Egyetem gazdasági képzéseire a hallgatók többsége vállalkozói környezetből érkezik, megcáfolódott, ugyanis a megkérdezett hallgatók csaknem kétharmada (60,6%-a) olyan családból érkezett, ahol a szülők alkalmazottként dolgoznak.

A 2. hipotézisünk az volt, hogy a hallgatóink az érdeklődési körüknek megfelelő képzést választották és olyan típusú képzésben vesznek részt, amivel kapcsolatban majd dolgozni szeretnének. Ez a hipotézis beigazolódtott, ugyanis a hallgatók többsége azért választotta ezt a képzést, mert ebben a szakmában szeretne elhelyezkedni, és többen úgy gondolják, hogy a vállalkozás indításához is fontos a gazdasági ismeretek elsajátítása,

valamint - a hallgatók véleménye szerint - az a vállalkozó sikeresebb, aki gazdasági előképzettséggel is rendelkezik, mint az, aki nem.

A 3. és a 4. hipotézisünk, amelyek a hallgatók vállalkozói kompetenciáinak erősségét a szülők gazdasági aktivitásának, valamint legmagasabb iskolai végzettségének függvényében vizsgálták, a minta kis elemszáma miatt nem volt elemezhető.

Eredményként fogalmaztuk meg, hogy a megkérdezett hallgatók mindegyike szeretne munkába állni, és többségük el tudja magát vállalkozóként képzelni. A következő vállalkozói kompetenciáknál talákoztunk magas értékekkel, amely azt bizonyította, hogy a megkérdezett rendelkeznek azokkal az alapokkal, amelyek képessé tehetik őket a felelősségteljes munkára (akár a vállalkozóvá válásra is):

A hallgatók nagy része az egyetem elvégzését követően alkalmazottként szeretne elhelyezkedni, és nem zárkózik el az elől, hogy a későbbiekben esetleg vállalkozóvá váljon.

Meggyőződésünk, hogy a hallgatók a vállalkozókkal kapcsolatos attitűdje alapján válnak motiválttá a vállalkozás indítására és ez alapján alakul, fejlődik bennük a vállalkozói kompetencia. Azért tartjuk fontosnak a hallgatók attitűdjének és motivációinak feltárását, mert ez alapján lehetővé válik a kompetenciák megismerése és fejlesztése is.

Összefoglaló

A kutatók egyre többet foglalkoznak a munkaerővel, annak képzésével, motiválásával, ugyanis évek óta nyilvánvalóvá vált, hogy az emberi erőforrás egy különleges erőforrás, amely nem csupán költséget jelent a vállalkozásnak, hanem értéket is teremt, valamint képes szabályozni a saját teljesítményét.

Kutatásunkban az Óbudai Egyetemre beérkező hallgatók vállalkozói motivációit és attitűdjeit vizsgáltuk meg. Összességében megállapítható, hogy a képzésben résztvevő, megkérdezett hallgatók jó eséllyel indulhatnak a munkaerőpiacon. A képzés a vállalkozói kompetenciák erősítését tovább mélyíti. A hallgatók az érdeklődésüknek megfelelő képzésben vesznek részt, és nem zárkóznak el az elől, hogy valaha vállalkozóvá váljanak.

A Bolognai rendszerben a hallgatók egyéni tanulmányi életutakat járnak végig. Ez leginkább a mesterképzésre jellemző. Minden képzésnek, de főleg a gazdasági tartalmú képzésnek fontos kimeneti követelménye, hogy cégvezetésre képes, kisvállalkozások vezetésére, nagyvállalatok középvezetői teendőinek ellátására képes munkavállalók kerüljenek ki a képzésről. Vizsgálatunk alapján úgy tűnik, hogy az Óbudai Egyetemen a gazdasági képzések hallgatóinak minden esélyük megvan arra, hogy ezt a küldetést beteljesítsék.

Irodalomjegyzék

- Bábosik I. (szerk.) (2007). *Pedagógia és személyiségfejlesztés*. Budapest: Okker.
- Berényi L. (2012). Digitális kompetencia helyzetkép a szervezeti kompetenciafejlesztés szempontjából. *Gazdaságtudományi Közlemények*, 6 (1), 5-19.
- Binet, A. (1916). *New Methods for the Diagnosis of the Intellectual Level of Subnormals. The Development of Intelligence in Children: The Binet-Simon Scale*. Baltimore: Williams&Wilkins.
- Feuerstein, R. et al. (2002). Dynamic Assessments of Cognitive Modifiability. ICELP Press, Jerusalem. In Presseisen, B. (Ed.), *Learning and Thinking Styles: Classroom interaction*. Washington DC: National Education Associations.
- Gardner, H. (1993). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. New York: Basic Books.
- Gottfredson, (1998). The General Intelligence Factors. *Scientific American Presents*, 9 (4), 24-29.
- Humphreys, L. G. (1979). The Construct of General Intelligence. *Intelligence*, 3 (2), 105-120.
- Kárpátné Daróczi J. (2017). *A kompetencia hatalom? azaz Mit ér a gazdasági felsőfokú szakképzés, ha nem ad diplomát?* [PhD-értekezés]. Veszprém: Pannon Egyetem.
- Kiss P. (2011). Diplomás kompetenciaigény és munkával való elégedettség. In Garai O., Horváth T., Kiss L., Szép L., & Veroszta Zs. (szerk.), *Diplomás Pályakövetés IV. Frissdiplomások 2011*. Budapest: Educatio Társadalmi Szolgáltató Nonprofit Kft.
- Mihály I. (2003). Még egyszer a kulcskompetenciákról. *Új Pedagógiai Szemle*, 53 (6), 103-112.
- Sajtos L., & Mitev A. (2007). *SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv*. Budapest: Alinea.
- Sternberg, R. J., & Salter, W. (1982). *Handbook of Human Intelligence*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Timmons, J. (2003). *New Venture Creation, Entrepreneurship for the 21st century*. Homewood, IL: Irwin.
- Trentinné Benkő É. (2015). Tanulási eredmények értékelése a korai kétnyelvű fejlesztésre felkészítő pedagógusképzésben. *Neveléstudomány*, (2), 30-62.
- Várhalmi Z. (2012). *Diplomás pályakezdők a versenyszektorban – 2011*. Budapest: MKIK GVI.
http://www.gvi.hu/data/papers/diploma_2011_osszefoglalo_120130_.pdf
[2016.04.13.]
- Vass V. (2006). A kompetencia fogalmának értelmezése. In Demeter K. (szerk.), *A kompetencia* (pp. 139-161). Budapest: Országos Közoktatási Intézet.
- Wechsler, D. (1944). *The Measurement of Adult Intelligence*. Baltimore: Williams&Wilkins.
- Zachár L. (2009). *Az Európai Unió kulcskompetenciái. Tréneri kézikönyv*. Székesfehérvár: Perfekt.